

درس هشتم من یک رزم‌آورم

بخش سوم « جنگ افزار شناسی »

جنگ افزار

به هرگونه وسیله و ابزاری که انسان برای دفاع از خود در مقابل دشمن و جهاد در راه خدا به کار می‌برد، جنگ‌افزار می‌گویند.

سلاح سرد

انسان اولیه بدون سلاح بود و برای رهایی از دست جانوران غول‌پیکر، خود را در شکاف کوه‌ها و غارها پنهان می‌کرد. برای شکار، سرچوب‌ها و سنگ‌ها را تیز می‌کرد و با استفاده از الیاف گیاهی سنگ‌های نوک‌تیز را به چوب‌ها متصل می‌ساخت. این کار در واقع اولین قدم در ساخت جنگ‌افزار بوده است.

کشف آتش قدم مؤثر دیگری در پیشبرد و تکامل جنگ‌افزار بود. بشر با بهره‌گیری از آتش، توانست از فلزاتی مانند مس، قلع و آهن وسایل جنگی متنوع‌تری بسازد. کارد، خنجر، شمشیر، گرز و تیروکمان اولین سلاح‌های بشر است. این نوع سلاح‌ها را در اصطلاح «سلاح سرد» می‌نامند.

سلاح گرم

اختراع باروت تحول بزرگی در جنگ‌ها به وجود آورد. باروت از ترکیب ماده‌های پتاسیم نیترات، کربن و سولفور ساخته می‌شود. گفته می‌شود، باروت بیش از یک هزار سال پیش توسط چینی‌ها اختراع شده است. باروت اولین بار در توپ به کار رفت و از قدرت آن برای پرتاب گلوله به سوی دشمن استفاده شد. (تصویر؛ توپ منسوب به دوره نادر شاه)

سلاح‌هایی را که در آنها برای پرتاب گلوله از باروت یا مواد اشتعالی دیگر استفاده می‌شود «سلاح گرم» می‌نامند.

سلاح سنگین و سلاح سبک

به جنگ‌افزارهایی که خدمه آن از یک نفر بیشتر باشد، سلاح اجتماعی یا سلاح سنگین گفته می‌شود، مانند خمپاره‌اندازها و توپ‌ها سلاح‌های سنگین دارای قدرت تخریب و برد زیادی هستند.

به جنگ‌افزارهایی که توسط یک نفر حمل می‌شوند، سلاح‌های سبک یا سلاح‌های انفرادی گفته می‌شود.

تفنگ سرپر

مشکلات استفاده از توپ، مخصوصاً سنگین بودن آن، باعث شد تا کارشناسان نظامی به فکر ساخت وسیله‌هایی بیفتند که با همان روش کار کند، ولی توسط یک نفر قابل حمل باشد، در نتیجه «تفنگ سرپر» ساخته شد. (تصویر: تفنگ سرپر فتیله‌ای)

تفنگ سرپر یکی از قدیمی‌ترین تفنگ‌های بشر است که در قرن 17 میلادی ساخته شد. در این تفنگ باروت (خرج انفجاری) و گلوله یا ساچمه‌ها از سر یا دهانه لوله سلاح وارد می‌شود. با چکاندن ماشه، فتیله روشن گرما را به باروت می‌رساند و با انفجار باروت تیر شلیک می‌شود. سلاح سرپر فقط قادر به یک بار شلیک است و برای شلیک مجدد لازم است فرایند پر کردن تفنگ تکرار شود. تفنگ سرپر بسیار سنگین و بزرگ است و طول آن به حدود 150 سانتی‌متر می‌رسد.

اشکال عمده تفنگ‌های سرپر این بود که در مناطق مرطوب و بارانی قابل استفاده نبودند.

افزوده شدن چخماق و چاشنی به سلاح‌های سرپر

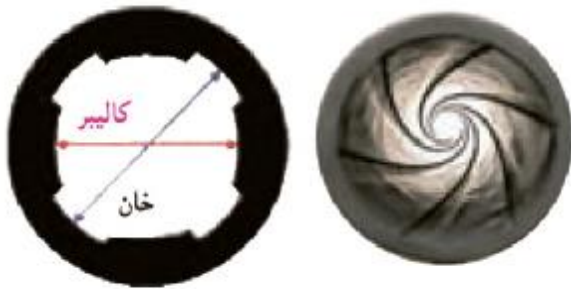
برای کامل‌تر کردن این جنگ‌افزارها و ایجاد جرقه و هدف‌گیری مطمئن در تیراندازی، «چاشنی» ساخته شد. چاشنی مواد حساس و قابل اشتعال در داخل یک کلاهک مسی بود که با ضربه‌ای که (سنگ) چخماق به آن وارد می‌کرد، آتش می‌گرفت و جرقه از سوراخ به ته لوله و باروت سرایت می‌کرد و باعث انفجار باروت می‌شد. استفاده از چاشنی و چخماق هدف‌گیری را بسیار آسان کرد. اما باز هم یک اشکال وجود داشت و آن عدم «برد» کافی این تفنگ‌ها بود، طوری که تفنگ‌دار مجبور بود به دشمن یا هدف بسیار نزدیک شود که این کار بسیار خطرناک بود.

افزوده شدن خان به تفنگ سرپر

برای افزایش برد گلوله ، چاره کار را در آن دیدند که در داخل لوله تفنگ برجستگی‌های موازی به صورت مارپیچ به وجود آورند . به این برجستگی‌های موازی و مارپیچ داخل لوله ، « خان » می‌گویند . وجود خان باعث می‌شود که گلوله پس از انفجار باروت ، در طول لوله به چرخش درآید . وقتی گلوله‌ای در حالت چرخش به سوی هدف پرتاب شود ، فاصله بیشتری را می‌تواند طی کند .

کالیبر

کوچک‌ترین قطر داخلی لوله سلاح یا بزرگ‌ترین قطر خارجی مرمی گلوله را کالیبر می‌گویند . در شکل مقابل (طرف راست) لوله تفنگی با 6 خان نشان داده شده است . فاصله بین دو شیار مقابل هم برابر اندازه خان و فاصله بین دو برجستگی مقابل هم برابر اندازه کالیبر سلاح می‌باشد .

سلاح‌های غیر خودکار

یکی دیگر از مشکلات سلاح‌های سرپر ، صرف زمان زیاد برای پرکردن تفنگ بود . به همین دلیل اسلحه‌سازان به این فکر افتادند که اسلحه‌ای بسازند که زمان کمتری صرف پر کردن آن شود . به دنبال آن تفنگ‌های فشنگی یا ته پر به وجود آمد که به آن سلاح غیر خودکار می‌گویند . سلاح غیر خودکار اسلحه‌ای است که برای هر بار شلیک باید آن را با دست مسلح کرد و گاز باروت در مسلح شدن آن دخالتی ندارد ، مانند تفنگ برنو (تصویر ؛ تفنگ برنو لوله کوتاه و لوله بلند)

سلاح نیمه خودکار

در گام بعدی پیشرفت در ساخت جنگ‌افزار ، تفنگ‌هایی ساخته شد که می‌توانستند عملیات جایگزینی فشنگ جدید ، شلیک و بیرون انداختن پوکه را به صورت خودکار انجام دهند و در مدت زمان کوتاهی تعداد زیادی تیر شلیک کنند . به این گونه تفنگ‌ها سلاح خودرو و نیمه خودکار گفته می‌شود .

سلاح نیمه خودکار با فشار گاز باروت مسلح می شود و به صورت تک تیر شلیک می کند و پس از مسلح شدن ، برای هر شلیک نیاز به کشیدن گلنگدن نیست ؛ مانند تفنگ ام یک، کلت و تفنگ تک تیرانداز دراگانف (تصاویر ؛ تفنگ ام یک ، تیربار دراگانف)

تفنگ ام یک

تفنگ ام یک نیمه خودکار با شانه فشنگ هشت تیری

تیربار دراگانف

سلاح خودکار

سلاح خودکار اسلحه ای است که با فشار گاز باروت مسلح شده و به صورت رگبار شلیک می کند ؛ مانند تیربارها (تصویر ؛ سلاح خودکار M249 ، به اختصار SAW)

سلاح خودکار و نیمه خودکار

به سلاح‌هایی که هم به صورت رگبار و هم به صورت تک تیر شلیک می‌کنند، اسلحه خودکار و نیمه خودکار می‌گویند؛ مانند تفنگ ژ 3 و تفنگ کلاشنیکف (تصویر؛ تفنگ ژ 3)

برد نهایی - برد مؤثر

مسافتی را که گلوله بر اثر فشار گاز باروت طی می‌کند « برد » می‌گویند .

برد نهایی ، بیشترین مسافتی است که یک سلاح یا هر نوع پرتابه دیگر می‌تواند گلوله خود را شلیک کند . هرچند این برد نشان دهنده حداکثر توان یک سلاح است ، اما در این مسافت ، سلاح دقت عمل مناسب در هدف‌گیری و تخریب را ندارد .

برد مؤثر عبارت است از مسافتی که سلاح یا هر نوع پرتابه دیگر ، می‌تواند شلیک کند و کارایی لازم را در میزان تخریب و دقت نشانه‌روی داشته باشد ؛ بنابراین حداکثر دقت عمل در نشانه‌روی سلاح ، در برد مؤثر آن است که معمولاً کمتر از برد نهایی است .

اسلحه کلاشنیکف

کلاشنیکف که در ایران به آن به اشتباه کلاشنیکف و به صورت مخفف کلاش هم می‌گویند، سلاحی است انفرادی ساخت کشور روسیه و سایر کشورها از جمله جمهوری اسلامی ایران.

این اسلحه از خانواده تفنگ‌های سبک انفرادی است. کلاشنیکف در انواع گوناگون ساخته شده و هم اکنون نیز در سازمان رزم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.

نام این سلاح برگرفته از نام طراح آن میخائیل تیموفیویچ کلاشنیکو است. به این سلاح AK-47 نیز گفته می‌شود. AK مخفف آفتمات کلاشنیکف است و عدد 47 نیز به سال ساخت اسلحه، 1947 اشاره دارد. آفتمات در زبان روسی به معنی خودکار (اتوماتیک) می‌باشد.

این سلاح با توجه به سهولت استفاده و نگهداری، قدرت بالا، هزینه اندک تولید و دوام زیاد به محبوب‌ترین تفنگ سبک انفرادی تبدیل شده است.

میخائیل کلاشنیکف

(مطلب خارج از کتاب درسی): کلاشنیکف در 10 نوامبر سال 1919 در یک روستای منطقه سیبری شوروی متولد شد. در سال 1930 پدرش به دلیل اینکه دهقان ثروتمند بود از روستای بومی اخراج شد.

میخائیل کلاشنیکف در ارتش سرخ علیه آلمان نازی جنگید و در سال 1941 مجروح شد. سپس او اولین نسخه‌های اسلحه خود را ساخت. نسخه نهایی در سال 1947 به بهره‌برداری رسید.

به گزارش فرانس پرس؛ «سالانه بیش از یکصد میلیون کلاشنیکف فروخته می‌شود. AK-47 توسط ارتش‌های حدود 50 کشور استفاده می‌شود. این تفنگ خودکار روی پرچم موزامبیک به تصویر کشیده شده است. میخائیل کلاشنیکف از پیشرفت اسلحه خود سود مالی زیادی دریافت نکرد. اکنون روسیه کلاشنیکف‌های نسل پنجم AK-12 و AK-15 را تولید می‌کند.»

نشریه اسپوتنیک می‌نویسد؛ «در روسیه، او یک قهرمان ملی واقعی شد. کلاشنیکف گفت که او "شبها خوب می‌خوابد"، زیرا او یک تفنگ خودکار برای دفاع از میهن خود ساخته است.

کلاشنیکف در آخر زندگی اسیر احساسات پشیمانی شد. اندکی قبل از مرگ، نامه پشیمانی به اسقف اعظم کلیسای ارتدکس روس نوشت و در آن چنین اقرار کرد: درد روحی من تحمل‌ناپذیر است. من قادر نیستم یک مساله دشوار را حل کنم، اگر اسلحه من جان مردم را می‌گیرد، پس من میخائیل کلاشنیکف 93 ساله، متولد شده در خانواده دهقانان مسیحی ارتدکس در مرگ مردم، خواه دشمن هم باشند،

گناهکارم . من سلاحی را برای "دفاع از مرزهای میهن" ساختم . با این حال ، مسکو از این اسلحه تهاجمی برای اولین بار در خارج از کشور برای سرکوب شورش برلین شرقی در سال 1953 و قیام مجارستان در 1956 استفاده کرد .
اما اسقف اعظم پاسخ داد که او را میهن پرست واقعی می‌داند .
میخائیل کلاشنیکف در سال 2013 در سن 94 سالگی درگذشت . در سال 2017 ، مجسمه یادبود او در مسکو افتتاح شد . در 10 نوامبر 2019 جشن تولد 100 سالگی او در روسیه برگزار شد .

مشخصات اسلحه کلاشنیکف

خصوصیات ظاهری هر سلاح را مشخصات آن سلاح می‌گویند ، مانند خودکار و نیمه‌خودکار ، فشار گاز باروت و ...
1 - کلاشنیکف ، سلاحی خودکار و نیمه‌خودکار است که با فشار غیرمستقیم و عبور گاز باروت از دو لوله مسلح شده و با هوا خنک می‌شود .

(اما ژ 3 ، سلاحی خودکار و نیمه‌خودکار است که با فشار مستقیم و با رفت و برگشت گاز باروت در یک لوله مسلح می‌شود .)

2 - کلاشنیکف دارای دستگاه نشانه‌روی مکانیکی و اپتیکی است . دستگاه نشانه‌روی مکانیکی شامل ستون درجه و مگسک ثابت است که روی ستون درجه آن از اعداد 1 تا 8 یا 1 تا 10 درج شده است و هر عدد ضریب 100 متر می‌باشد .

3 - کلاشنیکف دارای برگه ناظم آتش سه وضعیتی (بالا ؛ ضامن ، وسط ؛ رگبار و پایین ؛ تک تیر) است که در سمت راست سلاح قرار دارد .

4 - سیستم چکاننده آن از نوع ضربتی است و هنگامی که اسلحه به ضامن است مسلح نمی‌شود .

5 - این اسلحه در انواع قنடைهای چوبی ثابت ، کائوچویی ثابت ، پلاستیکی ثابت و تاشوی (زیر و بغل) ساخته می‌شود .

6 - این سلاح با خشاب‌های 30 ، 40 و 75 تیری تغذیه می‌شود .

مختصات اسلحه کلاشنیکف

خصوصیات غیرظاهری هر سلاح را مختصات آن سلاح می‌گویند ، مانند کالیبر ، وزن ، برد و ...
مختصات اسلحه کلاشنیکف به صورت زیر می‌باشد :

طول سلاح : 90 سانتی متر	وزن سلاح : 3,270 کیلوگرم
وزن یک عدد فشنگ : 16 گرم	وزن خشاب خالی 30 تیری فولادی : 355 گرم (وزن خشاب پر : 835 گرم)
سرعت اولیه گلوله : 710 متر بر ثانیه	برد مفید : 800 تا 1000 متر
تعداد خان : 4 عدد	گردش خان : از چپ به راست
کالیبر : 39 × 7,62 میلی متر	
نواخت تیر علمی 550 تا 600 تیر در دقیقه	
نواخت تیر عملی 100 تا 120 تیر در دقیقه	

نواخت تیر

تعداد تیر شلیک شده توسط اسلحه در یک دقیقه را نواخت تیر می‌گویند که بر دو نوع است :

- 1- نواخت تیر علمی : تعداد تیر شلیک شده توسط اسلحه در یک دقیقه است که توسط کارخانه سازنده سلاح (به صورت ایده‌آل) محاسبه می‌شود .
- 2- نواخت تیر عملی : تعداد تیری است که یک اسلحه ، در عمل ، در مدت یک دقیقه به صورت رگبار شلیک می‌کند .

متعلقات اسلحه کلاشنیکف

- 1- **سرنیزه** : از سرنیزه برای جنگ تن‌به‌تن و بریدن سیم‌خاردار و ... استفاده می‌شود .

- 2- **لوله رابط** : لوله‌ای است که به سر تفنگ وصل می‌شود و از آن برای پرتاب انواع نارنجک استفاده می‌شود .

- 3- **دستگاه نشان‌روی کار در شب** : وسیله‌ای که برای تشکیل خط نشان‌روی در تیراندازی شبانه استفاده می‌شود . این وسیله که باتری کار می‌کند ، روی دستگاه نشان‌روی مکانیکی تفنگ نصب می‌شود .

4- بند: برای حمل سلاح و کمک به تیراندازی دقیق استفاده می‌شود. (تصویر؛ نسل جدید کلاشنیکف، AK_103)

5- پوک‌کش: از پوک‌کش برای بیرون آوردن پوک‌های ته‌کن شده استفاده می‌شود.

6- شعله‌پوش مانوری (گیره کور): به جای شعله‌پوش معمولی بسته می‌شود و تیراندازی رگبار با فشنگ گازی را میسر می‌سازد. (تصویر؛ انواع شعله‌پوش و شعله خفه‌کن)

شعله‌پوش و شعله خفه‌کن

(مطلب خارج از کتاب درسی) : شعله‌پوش قطعه‌ای فلزی است از جنس آلومینیوم ، چدن ، فولاد و یا آلیاژ اصلی لوله سلاح است ، که به دو صورت ثابت و قابل نصب روی سلاح موجود است .

هنگام شلیک با اسلحه (معمولاً در حالت رگبار یا سه تیر) بر اثر لگد تفنگ و قدرت مرمی هنگام خروج از لوله ، سر اسلحه به سمت بالا و یا کنار منحرف می‌شود . اگر در حالت رگبار نشانه‌گیری و شلیک کنید می‌بینید که هر تیر نسبت به تیر قبلی کمی بالاتر از محل نشانه‌گیری اصابت می‌کند و بعد از شلیک 10 تیر ، اختلاف دقت اسلحه زیاد می‌شود .

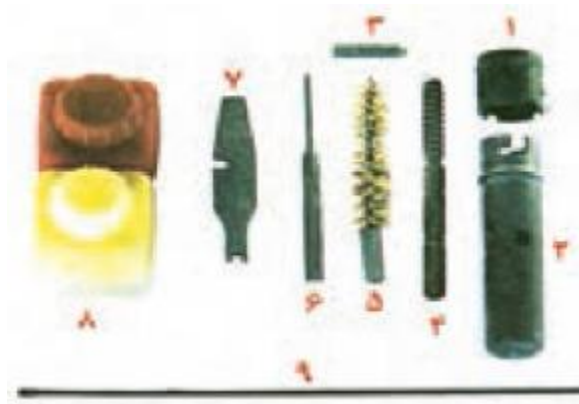
برای جلوگیری از این امر قطعه‌ای برروی لوله بعضی سلاح‌ها ساخته شده که چند سوراخ یا حفره ریز روی آن وجود دارد . این سوراخ‌ها هنگام شلیک گلوله مقدار کمی از گاز باروت را به سمت بالا منحرف کرده و مانع از تکان خوردن شدید لوله می‌شود .

کاربرد دیگر شعله‌پوش : برخی سلاح‌ها سرعت شلیک بالایی دارند ، همین امر باعث ایجاد شدن آتشی مداوم جلوی دید شخص تیرانداز می‌شود و باعث کاهش دید و یا کور شدن دید تیرانداز می‌شود ، شعله پوش نقش هدایت و تغییر جهت شعله را موجب می‌شود و دید تیرانداز بهتر شده و با دقت بیشتری تیراندازی می‌کند .

شعله خفه‌کن قطعه‌ای شبیه به صدا خفه‌کن است اما با یک تفاوت اصلی . صدا خفه‌کن از دو لوله روی هم ساخته شده که لوله داخلی تقریباً هم اندازه کالیبر اسلحه بوده ولی سوراخ‌هایی را در خود داراست که هنگام شلیک ، صدای گلوله را در فضای خالی بین دو لوله کم کرده و یا کاملاً خفه می‌کند . اما شعله خفه‌کن با ساختار شبیه آن فقط شعله باروت را کاملاً مخفی نگه میدارد اما صدای گلوله به هیچ عنوان کم نمی‌شود . استفاده عمده شعله خفه‌کن در مناطق جنگی حساس و عملیات ترور یا ضد ترور و آزادسازی گروگان‌ها است . که باعث پنهان ماندن تیرانداز از دید دشمن می‌شود . (تصویر ؛ شلیک رگبار در استفاده از شعله پوش)

7- وسایل تنظیف ، ابزار و تجهیزات :

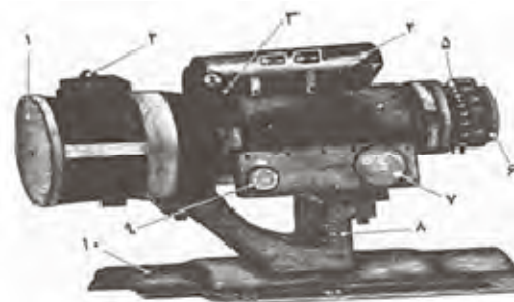

5 فرچه تنظیف لوله	4 سنبه هرزگرد	3 پین یدکی	1 و 2 در و قوطی وسایل تنظیف
9 سنبه تنظیف و پوکه درآر	8 روغن دان	7 آچار مرکب (تنظیم مگسک)	6 سنبه پین درآر

8- دوربین دید در شب :

مدل تشریح شده در کتاب از قدیمی‌ترین مدل های دوربین دید در شب است . اکنون دوربین‌های بسیار زیبا ، شکیل و کاربردی‌تر وجود دارد .

- 1 درپوش محافظ لاستیکی
2 پیچ تنظیم در برد
3 گردونه نیم پرده
4 مخزن باتری
5 طوقه تنظیم چشمی
6 لاستیک محافظ چشمی
7 کلید ولوم روشن و خاموش
8 پایه دوربین
9 گردونه تنظیم
10 روپوش مخصوص محفظه

مأموریت سلاح کلاشنیکف

مأموریت سلاح کلاشنیکف به دو دسته تقسیم می‌شود:

* مأموریت اصلی: تیراندازی علیه نفرات پیاده دشمن

* مأموریت فرعی: حمله علیه تانک‌ها، نفربرها، خودروهای زرهی و استحکامات دشمن، با استفاده از نارنجک‌های تفنگی ضد تانک

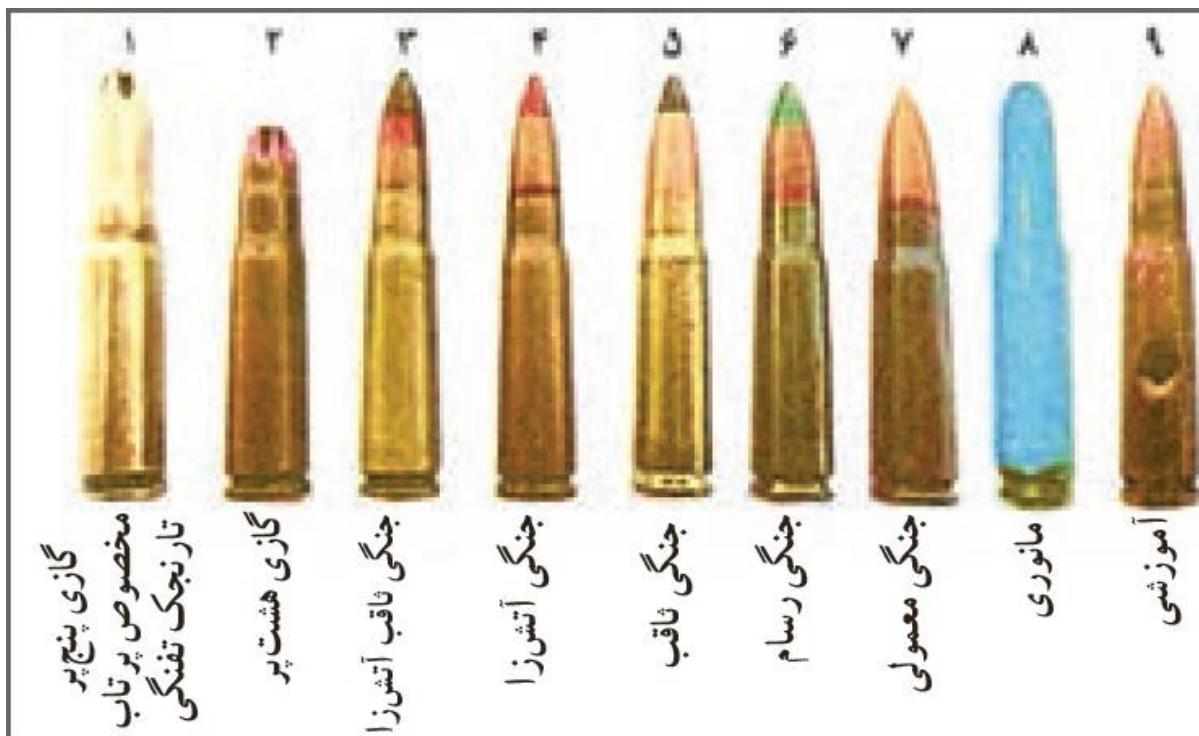
قطعات اسلحه کلاشنیکف

- 1 شعله پوش
2 مگسک و حافظ مگسک
3 لوله
4 لوله گاز
5 روپوش فوقانی
6 قفل روپوش فوقانی
7 ستون درجه (دستگاه نشانه‌روی)
8 طبلک تنظیم برد
9 شکاف نشانه‌روی
10 برکه ناظم آتش
11 روپوش آلات متحرک
12 قنطاق
13 مقر وسایل تنظیف
14 قبضه تپانچه‌ای شکل
15 ماشه
16 محافظ ماشه
17 قفل خشاب
18 خشاب
19 دستگیره آتش
20 روپوش تحتانی
21 بند
22 سنبه
23 مقر بند (جلویی)
24 سیلندر گاز
25 پایه مگسک
26 مقر بند (عقبی)

انواع مهمات کلاشنیکف (فشنگ - نارنجک)

انواع فشنگ: فشنگ‌های مختلفی در سلاح کلاشنیکف استفاده می‌شوند که در شکل زیر نشان داده شده‌اند و در جدول نیز در مورد هر کدام از آنها؛ علامت مشخصه و کاربردشان توضیح داده شده است.

ردیف	نوع فشنگ	علامت مشخصه	کاربرد
۱	گازی مخصوص پرتاب نارنجک تفنگی	فاقد مرمی، سر جمع و بلند و پنج پرتاب	جهت پرتاب نارنجک تفنگی جنگی
۲	گازی هشت پرتاب معمولی	فاقد مرمی، سر جمع و کوتاه و هشت پرتاب	جهت آموزش و پرتاب نارنجک تفنگی آموزشی
۳	جنگی ناقب آتشزا (انفجاری)	نوک مرمی به رنگ سیاه و قرمز	علیه انبارهای مهمات و خودروهای سوخت
۴	جنگی آتشزا رسام	نوک مرمی به رنگ قرمز	دو منظوره، هم برای تیراندازی شبانه، تصحیح تیر و آتش زدن هدف‌های قابل اشتعال از قبیل انبار پوشاک، باک بنزین و مخازن بنزین
۵	جنگی ناقب	نوک مرمی به رنگ سیاه	علیه خودروها و نفرات
۶	جنگی رسام	نوک مرمی به رنگ سبز	تصحیح تیر، علامت دادن
۷	جنگی معمولی	نوک مرمی فاقد رنگ	علیه نفرات دشمن
۸	مانوری	آبی یا قرمز (پلاستیکی)	برای مانور و رزمایش
۹	آموزشی	فاقد چاشنی و باروت و داشتن سوراخ روی بدنه پوکه	جهت آموزش و تمرین فشنگ‌گذاری

انواع نارنجک تفنگی

از کلاشنیکف به عنوان سلاح نارنجک انداز استفاده می شود و این سلاح قابلیت شلیک نارنجک های مختلف را دارد :

- ضد تانک
- ضد نفرات
- دودزا
- منور
- آموزشی

اجزای یک فشنگ معمولی

قسمت های تشکیل دهنده فشنگ عبارت است از :

- * مرمی با پوسته و مغز سربی
- * بدنه پوکه
- * باروت
- * سندان فرورفتگی لبه انتهایی پوکه
- * چاشنی ضربتی اشتعالی

بازو بست قطعات سلاح کلاشنیکف

– سلاح های انفرادی را به منظور آموزش ، نظافت ، رفع گیر ، تعمیر یا تعویض قطعات سلاح باز و بست می کنند .

– قطعاتی که از سلاح باز می شود ، روی یک سطح تمیز به ترتیب قرار داده می شود .

در کتاب درسی در صفحات 94 تا 96 تصاویری از باز کردن مرحله به مرحله سلاح کلاشنیکف را مشاهده می کنید . مراحل بستن سلاح ، برعکس و از آخرین مرحله به اولین مرحله (در باز کردن) انجام می شود .

فیلم باز و بسته کردن اسلحه کلاشنیکف را حتماً ببینید .